

POLDER HOGEWEG IN DE WINTER

Op verzoek van Staatsbosbeheer Zuid-Holland en de Provinciale Waterstaat in Zuid-Holland worden in de winter maandelijks vogeltellingen gehouden.

Ook de Vereniging heeft hieraan haar medewerking verleend.

De tellingen werden gehouden in het weekend van 15/16 december, 12/13 januari, 16/17 februari en 16/17 maart 1985.

Samen met R.Sluijs werd op 15 december 1984 met deze tellingen gestart in de Hogewegpolder.

De aantallen vogels die wij die morgen tegenkwamen waren zeer indrukwekkend. Ik vond het eigenlijk jammer dat de 4 geplande tellingen te weinig waren om een eventuele belangrijkheid van deze polder als overwinteringsgebied, van diverse vogelsoorten aan te tonen. Ik besloot daarom iedere week een bezoek aan deze polder te brengen.

Gelukkig maar! De eerste dag, 15 december was een topdag, doch 12 januari en 16 februari waren daarentegen slecht en 16 maart was weer een leuke dag.

Een goede dag aan het begin en een goede dag aan het eind van een inventarisatieperiode geeft nauwelijks inzicht of deze polder wel of niet belangrijk is als overwinteringsgebied.

Iedere zaterdagmorgen werd de polder doorgefietst op hetzelfde tijdstip en dezelfde route.

Gebleken is dat buiten de "officiële" teldagen er toch heel bijzondere dagen bij waren met verrassende waarnemingen.

De bereikbaarheid van deze polder is beter geworden. Een gevaarlijke uitspraak besef ik, want dat betekent dat ook de verstoring groter is geworden. Inderdaad is de verstoring toegenomen.

In december kon al gebruik gemaakt worden van het nieuwe rijwielpad langs de provinciale weg. Het pad was nog niet klaar, maar was toch goed te belopen en zelfs te fietsen.

Tegenover de parkeerplaats verblijven zeer veel vogels. Voor auto's vliegen de vogels niet meer op, doch voor mensen op fietsen gaat alles de lucht in. Dat kost energie en om dat verlies in de wintermaanden weer aan te vullen kost veel tijd. De uiterste voorzichtigheid is betracht om de vogels niet te verstoren.

Het tuinbouwgebied De Trappetjesberg/Kloosterschuur steekt diep de polder in. Dit tuinbouwgebied is in volle ontwikkeling. De kassen vliegen de grond uit.

In hoeverre dit verstorend gaat werken op de verblijvende vogels is uiteraard moeilijk te zeggen. Wel is door dit kassengebied de polder aanzienlijk kleiner geworden.

Ook in het noorden wordt de polder aangetast. Langs de Haarlemmer-trekvaartweg tussen de Noordwijkerhoekbrug en Voorhout wordt een groot stuk weiland opgespoten.

Het is al jaren bekend dat de Hogewegpolder 's winters grote aantallen vogels verblijven.

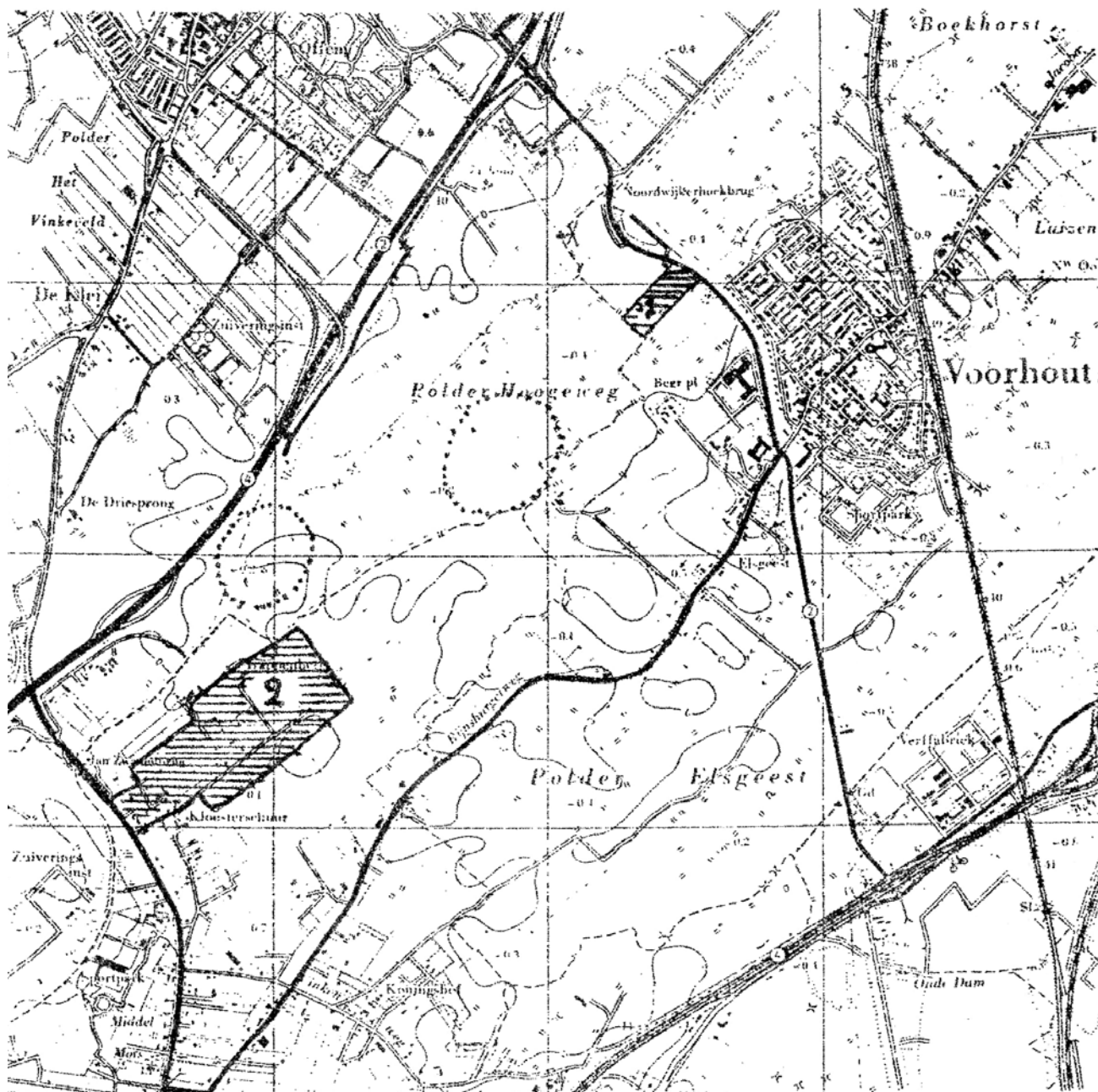
De aanleg van de provinciale weg heeft dit gebied al wat ontsloten maar heeft nauwelijks invloed gehad op de vogelstand.

Het lijkt me een goede zaak deze polder ook in volgende jaren 's winters te bezoeken. De periode zou wat uitgebreid kunnen worden van begin oktober tot eind maart.

Ik wil in ieder geval proberen dit vol te houden. Mogelijk dat over een paar jaar bepaalde conclusies getrokken kunnen worden.

Ik weet dat meerdere leden van de Vereniging deze polder bezoeken. Gaarne hou ik me aanbevolen voor aanvullende gegevens, verslagen enz. van inventarisaties.

In het overzicht heb ik me bepaald tot die soorten die het gebied gebruiken als fourageergebied of overwinteringsgebied. Mus, Koolmees, Merel, Pimpelmees enz. enz. zijn niet bij het onderzoek betrokken.

- 1. Omgespoeten weiland
- 2. Tuinbouwgebied Trappenberg/Kloosterschuur

Belangrijke pleisterplaatsen van vogels

Datum	15 dec.	22 dec.	29 dec.	5 jan.	12 jan.	19 jan.
Windrichting	z/zw	zw	o/zo	-	nw/n	no
Windkracht	4	6	2	-	6	2
Temperatuur	5°	7°	4°	-4°	4°	-3°
Neerslag	regen	buien	-	-	regen	-
Bewolking	geheel	half	licht	licht	half	geheel
Roodkeelduiker	-	-	-	-	-	-
Fuut	-	-	1	-	-	-
Blauwe reiger	8	4	-	-	-	-
Knobbelzwaan	2	-	-	13	-	-
Rietgans	-	-	-	-	-	-
Grauwe gans	-	-	-	24	-	-
Bergeend	-	-	-	-	-	-
Smient	-	-	-	-	-	-
Wintertaling	-	-	12	-	3	-
Wilde eend	14	20	20	34	70	-
Slobeend	-	-	-	-	-	-
Tafeleend	-	-	-	-	-	-
Kuifeend	-	-	-	-	-	-
Toppereend	-	-	-	-	-	-
Brilduiker	-	-	-	-	-	-
Midd. zaagbek	-	-	-	-	-	-
Grote zaagbek	-	-	-	-	-	-
Blauwe kiekendief	-	-	-	-	1	-
Sperwer	-	-	-	-	-	-
Buizerd	1	2	-	-	-	-
Torenvalk	3	2	2	2	-	-
Patrijs	7	-	17	17	-	14
Waterhoen	50	50	50	50	50	20
Meerkoet	150	150	-	-	20	10
Scholekster	-	50	30	30	-	-
Goudplevier	2000	2500	2000	-	-	-
Kievit	3000	3500	1500	2	-	-
Watersnip	-	-	-	1	-	-
Grutto	-	-	-	-	-	-
Rosse grutto	-	9	-	2	-	-
Wulp	-	13	-	-	-	-
Kokmeeuw	200	60	250	1	20	-
Stormmeeuw	-	-	15	2	12	1
Kl.mantelmeeuw	1	-	-	-	-	-
Zilvermeeuw	100	20	200	4	7	-
Gr.mantelmeeuw	2	4	50	2	25	-
Houtduif	40	60	10	2	-	-
Veldleeuwerik	3	-	25	4	300	8
Kauw	200	200	250	3	15	-
Zwarte kraai	60	20	40	5	12	8
Spreeuw	5000	2500	4500	2000	1200	3

Overige soorten:

Nijlgans 2 exx 16 maart
Kramsvogel 50 exx 1 februari
Koperwiek 20 exx 1 februari
Ringmus 12 exx 5 januari

Datum	26 jan.	1 feb.	9 feb.	16 feb.	23 feb.	3 mrt.	9 mrt.	16 mrt.
Windrichting	nw	zw/w	no	nw/n	z/zw	z/zw	-	o/zo
Windkracht	4	6	7	2	5	5	-	5
Temperatuur	3°	6°	-4°	3°	9°	9°	8°	4°
Neerslag	motr.	-	-	-	regen	-	-	-
Bewolking	geheel	licht	licht	licht	geheel	geheel	geheel	geheel
Roodkeelduiker	2	-	-	-	-	-	-	-
Fuut	2	9	-	-	-	-	1	2
Blauwe reiger	2	5	-	1	1	1	-	3
Knobbelzwaan	-	1	-	4	-	-	-	3
Rietgans	80	-	-	22	-	-	-	-
Grauwe gans	-	-	-	-	-	-	-	-
Bergeend	-	1	-	-	-	4	3	9
Smient	-	-	-	-	-	30	-	20
Wintertaling	12	8	-	-	-	-	-	-
Wilde eend	20	40	50	16	100	50	40	60
Slobeend	-	-	-	1	-	-	-	-
Tafeleend	-	8	-	-	-	4	-	2
Kuifeend	8	4	15	-	9	8	1	4
Toppereend	4	-	-	-	-	-	-	-
Brilduiker	1	-	-	-	-	-	-	-
Midd.zaagbek	2	-	-	-	-	-	-	-
Grote zaagbek	40	-	-	-	-	-	-	-
Blauwe kiekendief	-	-	-	-	-	-	-	-
Sperwer	-	-	-	-	-	-	-	1
Buizerd	1	1	-	-	-	1	-	1
Torenvalk	-	1	-	1	-	2	2	3
Patrijs	-	-	-	-	-	-	-	-
Waterhoen	2	2	-	1	1	-	-	2
Meerkoet	150	100	150	150	4	150	100	200
Scholekster	-	15	-	-	-	150	200	450
Goudplevier	-	100	-	-	-	60	1500	9
Kievit	-	400	-	-	-	250	1000	1500
Watersnip	-	-	-	-	-	-	-	-
Grutto	-	-	-	-	-	-	15	200
Rosse grutto	-	-	-	-	-	-	-	-
Wulp	-	-	-	-	-	-	-	-
Kokmeeuw	150	150	25	16	200	200	250	300
Stormmeeuw	100	20	8	3	10	-	5	3
Kl.mantelmeeuw	-	-	-	-	-	-	-	-
Zilvermeeuw	50	200	100	7	350	25	60	20
Gr.mantelmeeuw	2	100	8	-	-	-	1	-
Houtduif	100	7	-	-	40	150	12	8
Veldleeuwerik	-	2	-	-	-	5	4	8
Kauw	70	50	2	8	100	25	60	50
Zwarte kraai	8	2	3	16	8	8	16	8
Spreeuw	300	1000	-	-	150	500	1500	3500

Het tellen van grote aantallen vogels

Hoe schat je nu grote aantallen vogels. Dat is een moeilijke zaak! Uit hoeveel vogels bestaat een "bal" spreeuwen? Zo'n bal spreeuwen cirkelt in een hoog tempo rond, waaiert uiteen, wordt weer een compacte groep. Is dit te schatten? Zijn het 5000 vogels of 10.000 of iets er tussen in?

Er zijn wat manieren om toch enigszins een globale schatting te kunnen maken van grote aantallen vogels. Uiteraard met veel slagen om de arm.

Kokmeeuwen b.v. zijn ongeveer even groot als Kieviten. De witte vogels zijn tegen de donkere achtergrond van een weiland heel goed te tellen. Kieviten zijn nogal bewegelijk en lopen door elkaar heen. Kokmeeuwen blijven vaak op een plaats.

Maak eerst een schatting van zo'n groep Kokmeeuwen. Tel dan de hele groep en bepaal het percentage dat je er naast zit. Doe dat op andere dagen nog eens. Zo weet dan dat je eigen schatting te hoog of te laag is.

Projecteer zo'n koppel Kokmeeuwen nu eens op een grote groep Kieviten. De Kokmeeuwen maken b.v. 25% van de Kieviten uit. Op die manier kan je een grote groep vogels aardig schatten, vooral omdat je weet wat je eigen afwijkingspercentage is.

Spreeuwen tellen is bijzonder moeilijk. Een oplossing is (weliswaar een slechte maar er is geen betere) om een gedeelte van zo'n vlucht te tellen, of invallende groepjes. Zet ook nu weer zo'n groepje af tegen de hele groep. Natuurlijk zijn de verschillen groot, maar minder groot dan de bekende slag in de lucht. De een zegt bij een grote groep spreeuwen dat het er 2000-3000 zijn, een ander spreekt al gauw van 10.000 vogels en een derde over 10.000-den vogels. Deze verschillen zijn natuurlijk wel erg groot. Bij zo'n grote vlucht Spreeuwen is het heel goed mogelijk om er enige duizenden naast te zitten. Of het er nu 3000 of 5000 zijn, de waarheid ligt ongeveer in het midden. Het zijn er in ieder geval meer dan 3000 en minder dan 5000. Door enige ervaring in het tellen zijn deze grenzen toch wel aan te geven.

Het is toch wel een spectaculair gezicht duizenden Spreeuwen, Kieviten en Goudplevieren de lucht in zien te gaan. Door welke oorzaak? De duizenden vogels hadden zich verzameld in het centrale gedeelte van de polder. Geen menselijke verstoring in ieder geval. Of was die ene Buizerd, die traag klapwiekend door de grote groep vogels vloog de oorzaak van de paniek? Grote groepen hadden zich afgescheiden en vlogen naar de pleisterplaats bij de watering.

Op 22 december 1984 was het aantal Goudplevieren en Kieviten toegenomen, maar het aantal Spreeuwen was duidelijk minder dan op 15 december.

Ook nu weer zorgden 2 Buizerden voor de nodige paniek onder de vele vogels.

Op 29 december waren de Spreeuwen weer flink in aantal toegenomen en de Goudplevieren en Kieviten afgenomen.

Op 5 januari 1985 was het winter. Er lag wat sneeuw op de weilanden en overdag kwam de temperatuur niet boven het vriespunt. De Kieviten en Goudplevieren hadden warmere streken opgezocht. Alleen de Spreeuwen waren nog vrij talrijk aanwezig. Met invallende vorst

kan je in de Hogewegpolder ook ganzen verwachten. Twee groepjes Grauwe gans van 8 en 16 exemplaren cirkelden langdurig over de polder, vielen in doch vlogen direct weer op. Uiteindelijk gingen de ganzen in het centrale deel van de polder fourageren. Een van de Torenavalken had kennelijk honger. Vanaf een hek speurde hij de omgeving af. Tegen het talud van het viaduct van de provinciale weg zag hij een koppeltje Spreeuwen in het zonnetje herrie schoppen. Via een greppel vloog hij naar de watering, wipte over de weg, toen laag over het ijs naar de bomenrand. Vlak boven de grond volgde hij de bomenrand en aan het eind liet hij zich als een steen tussen de Spreeuwen vallen. Zonder succes echter. De Spreeuwen vlogen alle kanten op en de Torenavalk had het nakijken.

Later probeerde hij het weer bij een koppeltje op een weiland. Hij maakte gebruik van slootjes en greppels om het groepje onopvallend te kunnen benaderen. Ook hier had hij geen succes toen hij zich opeens tussen de Spreeuwen liet vallen.

12 januari 1985 was een dooidag aan de kust. 's Morgens had het wat geregend, maar van de sneeuw was nog weinig weggedooid. Het was opvallend rustig in de polder. De Spreeuwen fourageerden in kleine groepjes door de polder. Grote aantallen Veldleeuwe riken fourageerden op de braakliggende terreintjes van het tuinbouwgebied.

Op zaterdag, 19 januari was het zeer rustig in de polder. De Maandagse Watering was bevroren, zodat er geen watervogels waren. De weilanden waren dik besneeuwd.

Op 21 januari viel de dooi in. De sneeuw was snel verdwenen en ook het ijs dooide vrij snel weg.

Zaterdag, 26 januari was een topdag aan soorten in de polder. Het ijs in de Maandagse Watering was grotendeels verdwenen en veel watervogels hadden dit open water opgezocht; veel Meerkoeten, Kuifeendjes, Toppereendjes, Futen, Wintertalingen, 2 Roodkeelduikers, 1 Brilduiker, 2 Middelste zaagbekken en 40 Grote zaagbekken. In de weilanden veel meeuwen en 80 Rietganzen.

Op 2 februari waren grote groepen Kieviten weer terug op de weilanden. Hiertussen scharrelden ongeveer 100 Goudplevieren. Opmerkelijk was de grote groep Grote mantelmeeuwen tegenover de parkeerplaats. Met de terugkomst van de Spreeuwen was ook de Buizerd weer verschenen.

Op 7 februari begon de tweede vorstperiode. Op 9 februari stond er een harde no-wind bij 4 graden vorst. Het was in de open polder bijzonder onaangenaam. Veel vogels waren er ook niet. In het nog open water verbleven ongeveer 150 Meerkoeten en 15 Kuifeenden.

De Maandagse Watering was op 16 februari weer dichtgevroren, zodat de watervogels weer ontbraken. De Meerkoeten graasden op het land en in het wak bij de uitlaat van de rioolwaterzuivering zwom 1 Slobeend, 1 Waterhoen en een Blauwe reiger probeerde vanaf de kant iets eetbaars in het wak te vinden.

In het centrale gedeelte van de polder fourageerden 22 Rietganzen en 4 Knobbelzwanen. De ganzen verdwenen toen jagers op hazen begonnen te schieten. De ganzen lieten ze ongemoeid, doch door het lawaai verdwenen ze echter.

Op de dag van de Elfstedentocht, donderdag 21 februari, viel de dooi weer in.

Op zaterdag, 23 februari was de gehele Maandagse Watering nog bevroren op het wak na bij de rioolwaterzuivering. In het open water dreven 10 Kokmeeuwen, 9 Kuifeenden, 4 Meerkoeten, 1 Waterhoen en aan de kant de Blauwe reiger.

In de weilanden tegenover de parkeerplaats zeer veel meeuwen en Kauwen.

Zaterdag, 3 maart was ook de Kievit weer terug in de polder. Een enkele Kievit waagde zich wat schuchter aan de balts.

De twee Torenvalken in de bosrand bij het viaduct waren heel duidelijk en heel nadrukkelijk aan het baltsen. Een Veldleeuwerik trok zingend omhoog. De lente zat in de lucht bij deze temperatuur van ongeveer 9 graden.

Tussen de Kieviten ook weer een groepje Goudplevieren.

In de Maandagse Watering 4 Bergeenden, 30 Smienten, 8 Kuifeenden, 4 Tafeleenden en ongeveer 150 Meerkoeten.

Het weer op zaterdag, 9 maart was wat heilig. Je hoorde veel, maar zag betrekkelijk weinig tegen de grauwe achtergrond van de weilanden.

Er waren Kieviten. Je hoorden ze overal. De Grutto was weer terug en ook was regelmatig het geluid van Goudplevieren te horen.

In het centrale deel van de polder vloog ineens alles op. Onrust en trekdrang? Veel Kieviten en Spreeuwen en toen ook een hele groep Goudplevieren van ongeveer 1500 stuks.

Op zaterdag, 16 maart heersten onder de vele vogels veel onrust.

Herhaaldelijk gingen de Spreeuwen, de Kieviten, de Grutto's en Scholeksters de lucht in om even later weer in te vallen.

In de Maandagse Watering 9 Bergeenden, 20 Smienten, 2 Tafeleenden, 4 Kuifeenden en veel Meerkoeten.

Een klein groepje van 9 Goudplevieren werd door een jagende Sperwer opgeschrikt en vloog noordwaarts.

Noordwijk, april 1985

E.Aartse
Joh.Molegraafstraat 6
2201 LK Noordwijk

